

KATOLIKUS KÁNTORLAPOK

— Szerkeszti: Balogh Piusz O. Praem. —

A Napba öltözött Asszony (Gondolatok Nagyboldogasszony ünnepéről)

Szűz Mária halálának, lelki és testi mennybevitelének emlékezete már az ősegyházban a legfontosabb és legközismertebb ünnepek közé tartozott — és tartozik ma is. Az ünnep hivatalos elismerése már korántsem volt ilyen egyértelmű. Kevesen tudják, hogy az V–VI. századtól ünnepelt, a művészetben a X–XII. századtól ábrázolt eseményt (*assumptio*) csak 1950-ben nyilvánította dogmává XII. Pius pápa a *Munificentissimus Deus* kezdetű konstitúcióval, majd ezt 1954-ben az *Ad coeli Reginam* enciklikában erősítette meg. A keleti egyházak Szűz Mária mennybevitelét dogmaként soha nem fogadták el, de a *paradosis* (*traditio*, *hagyomány*) alapján szent hagyományként ünnepelték és ünneplik. A VII–VIII. századtól számos bizánci szertartású templom viseli a *koimésis* (görög) ill. *uszpenje* (szláv) titulust: mindkettő Szűz Mária elszenderülését jelenti. Jeruzsálemben Sópátriosz pátriárka (mh. 638) följegyzésében szerepel először a Dormitio-bazilika; jelenleg német bencések gondozzák a kegyhelyet. A trónoló Krisztus mellé fölemelt és ott megkoronázott Szűz Mária alakja a X–XIII. század idején a nyugati művészetben is feltűnt (P. Cavallini, J. Torriti, Cimabue, majd Giotto, S. Martini, stb.). Tehát mind keleten, mind nyugaton ismert és a köztudatban elfogadott volt a Szent Istenszülő mennybe fölvétele.

Tény, hogy a Szentírás könyvei a Krisztus föltámadása és a Szentlélek eljövetele utáni időben semmit sem említenek Szűz Mária életéről. A hivatalosan nem kanonizált, de jelentős hagyományértékkel bíró Jakab-protóevangélium részletesen leírja Szűz Mária halálát és mennybe fölvetelét. A középkorban ez az apokrif irat közismert lehetett, hiszen több középkori legendárium is átvette közléseit (pl. a Magyarországon is elterjedt *Legenda aurea*). A teljesség igénye nélkül csupán néhány idézet témánkkal kapcsolatban: (Jézus ígérete anyjának) „... lelked a testtől szétválasztatik, és magammal viszem a mennybe ...” (Cap. 2.), „... leszállt Krisztus az angyalok sokaságával, és magához vette szeretett anyjának lelkét ...” (Cap. 11.), „... akkor az apostolok nagy tisztelettel helyezték el a sírboltba Mária testét, a mennyből fényesség ragyogta körül őket, a szent testet pedig az angyalok magukkal vitték a mennyekbe” (Cap. 16. — ford. Ladocsi Gáspár). Mintegy ennek megfelelője Szent János látomásában a Napba öltözött Asszony, s a megdicsőült Szent Istenszülő képe (*Jel 12,1*). Nem véletlenül idézzük ezt a párhuzamot.

Magyarországon a kereszténység fölvételétől kezdve különösen eleven tisztelete volt Szűz Máriának, a Nagyboldogasszonynak (innen az ünnep magyar neve is). A krónika szerint a Magyarhonba érkezett *Szent Gellért püspök* egyik első szentbeszédét az akkor még épülőfélben lévő székesfehérvári királyi bazilikában éppen a Napba öltözött Asszony jelképi tartalmáról mondta. A hagyomány szerint ez (is) készítette a szent királyt arra, hogy halálakor országát a Szent Istenszülnőnek mint Magyarország Nagyasszonyának ajánlja föl. Ezt követően a korai magyar székesegyházak és egyházi központok leggyakoribb névadója Szűz Mária, a Nagyboldogasszony lett (Kalocsa, Győr, Vác, Csanád, stb.).

Végül nemzeti múltunknak egy fontos öröksége is ide kívánczok. *Kölcsey Ferenc* hivatalos magyar himnuszaként elfogadott és megzenésített verse előtt a magyarok himnuszaként a „*Boldogasszony Anyánk*” kezdetű éneket énekelték, kimutathatóan a Rákóczi-féle szabadságharctól kezdve, de lehet, hogy már korábban is: a szöveg első lejegyzése 1714-ből ismert (*Szoszna Demeter* kéziratos gyűjteménye). Erre is emlékezünk, amikor nagyobb ünnepeken a magyarországi örmények templomában is fölhangzik az örmény és a magyar himnusz után az ősi fohász:

*Boldogasszony Anyánk, régi nagy patrónánk,
Nagy ínségben lévén, így szólít meg hazánk:
Magyarországról, édes hazánkról
Ne feledkezzél el, szegény magyarokról!*

Guzsik Tamás

(Megjelent: „*Örmény Egyházi Hírlevél*”, Ararát, IV/16. 1998. augusztus 11-i számában)

Antiphona ad communionem

A kommúnió-antifónák története, teológiája

Előadás a *Nyári liturgikus-egyházzenei tanfolyamon* — Esztergom, 2002. június 20.

A kommúnió-antifóna elnevezése a különböző liturgiákban — az antifóna helye a misében

A kommúnió-antifóna (továbbiakban csak *communio* v. antifóna) neve az ambrozián liturgiában *transitorium*, a mozarabban pedig *antiphona ad accedentes*.¹ A latin liturgiában a *communio* nevet kapja, amely áldozást jelent. Nem annyira a vonulás mozzanatát ragadja meg, mint például a *transitorium*, hanem a szentségi történet: egységbe, közösségbe kerülünk Istennel, ugyanakkor mi magunk is közösséget alkotunk, akik egy asztal körül, egy kenyérből részesedünk.

¹ Felice Rainoldi: *Psallite sapienter. Note storico-liturgiche e riflessioni pastorali sui canti della Messa e della Liturgia delle Ore* (=Cantate et Psallite 1). CLV. Roma 1999. 199.